

WIJ, DIE OVER ZIJN....

Toen in den nacht van 31 December de beroemde Big Ben in Londen met twaalf zware slagen het nieuwe jaar had ingeluid, sprak de B.B.C.-omroeper, die op dat uur dienst had, een kort en eenvoudig woord. Hij eindigde met: „We who are left, will do our best to fulfill” — Wij, die over zijn, zullen ons best doen te voleinden....

Hierna heerschte een korte, diepe stilte.

Toen wij, die dit hoorden, elkaar Gelukkig Nieuwjaar wenschten, klonken deze woorden in ons binnenste nog na.

Begin Maart kraakten overal in ons land benoorden de groote rivieren schoten uit Deutsche machinekarabijnen. Hiermede werd het leven uitgeluid van honderden Nederlanders.

Ons volk is eraan gewend geraakt, dat vele van zijn beste zonen vallen in den strijd. Ditmaal doorvoer het een grotere schod kan anders. Dit was massamoord.

Een korte stilte viel in Amsterdam, evenals in zoovele andere plaatsen en een groote ernst werd voelbaar. Even leek het alsof een ieder een stil oogenblik in zichzelf keerde, om te overdenken.

Niët aalleen luidden de schoten het leven van honderden Nederlanders uit, nieuw leven wer dhet algemeen verzet tegen zooveel onuitsprekelijks ingeblazen.

In vele harten klonk het met een ernst, waaraan niet te twijfelen valt: Wij, die over zijn, zullen ons best doen te voleinden.

De man met de leeren jas

De illegale kranten.

Wanneer ik als ondertitel boven dit artikel schrijf: „De illegale kranten”, dan wil dat niet zeggen, dat er sprake is van een historisch overzicht of de wijze, waarop „de illegale kranten” in elkaar zitten, ook niet, hoe het komt, dat er zoo-

véél zijn en dat ze nooit „bij” zijn, al evenmin, dat erin verteld wordt, waarom er maar eens in de maand een nieuw nummer verschijnt en de inhoud, wat stijl en taal betreft, vaak te wenschen overlaat, neen, het zal trachten iets te vertellen van en een beter begrip te wekken voor de moeilijkheden bij een belangrijk deel van het ondergrondse krantenwerk: de verspreiding. En beter begrip hiervoor beteekent beter werk en dáár gaat het om!

Het transport.

Dit verhaal is ergens in Nederland gebeurd. Ik schrijf „ergens in Nederland” niet om er het geheimzinnige tintje van „Beter dat U niet weet waar” aan te geven, maar eenvoudig omdat ik 't niet wéét. Ook mij is nooit verteld, waar deze geschiedenis zich heeft afgespeeld.

Het begint met een transport. Een aantal „Ons Volken” moest naar een stad in de provincie overgebracht worden. Omdat dit per trein zou gebeuren werden bepaalde voorzorgen genomen; een beproefd systeem zou worden gevolgd.

Risico bij het transport.

Het vervoeren van een groot aantal illegale bladen is iets, waar de Duitschers nu eenmaal bezwaar tegen hebben. Stel, dat een kerel van de Sicherheitsdienst je op het perron aanhoudt en in je koffer kijkt en dan ziet, dat die tjokvol is met pakken illegale lectuur, dan.... wordt je reis zeker onderbroken. Kort daarna vindt in een verhoorkamertje van de S.D. een onderhoud plaats tusschen de S.D. en den kofferdrager, met als voornaamste onderwerp: „Waar komen ze vandaan, die vrije meeningsuitingen?”

De practijk heeft uitgewezen, dat de S.D. daarbij, zoo overtuigend weet te argumenteeren, dat zelfs het vaste voornemen van den kofferdrager om de heeren onwetend te laten, niet altijd gehandhaafd kan blijven. De bal kan aan het rollen gaan....

De illegale techniek bij het transport.

De S.D. wil naar de bron; de redactie van het desbetreffend blad heeft daartegen vanzelfsprekend bezwaren. De oplossing? Beter voorkomen, dan genezen! De redactie dient ervoor te zorgen, dat de kofferdrager niet weet, waar hij ze vandaan heeft. En.... dat kan! De koffer krijgt hij op een afgesproken plaats ergens in de buurt van het station, of hij krijgt het ontvangstbewijs voor de koffer, die kort tevoren in het bagagedepot is afgegeven. Ten tweede: degene, die hem de koffer of het ontvangstbewijs overgeeft, is een hem onbekende.

„Hoe”, zal de lezer vragen, „kennen zij elkaar? Hoe is men er zeker van, dat de koffer niet aan een verkeerde gegeven wordt?”

Wel, in de eerste plaats door een herkenningsteeken. Bijv. een onaangestoken sigaret, een rood en blauw boek in de hand of een bepaalde krant, alles op een afgesproken plaats. Verder om alle misverstand te vermijden — door een code-zinnetje, dat van tevoren geïnstrueerd is. Bijv.: „Kunt U mij zeggen, waar de trein voor Paaldorp aankomt?” Antwoord: „Ja, zeker! Aan dit perron”.

„Goed”, zult U zeggen, „maar degene, die de koffer draagt moet toch ergens een contact hebben!” Natuurlijk, maar dat kan gemakkelijk onnaspeurbaar worden gemaakt.

De „illegale-namen” techniek.

Jansen heeft een vriend Pietersen. Allebei doen aan illegaal werk. Hendriksen is een vriend van Pietersen. Hendriksen gaat meedoen. Hij zal in het verzetswerk naast Pietersen ook Jansen ontmoeten. Nu is het niet alleen noodig, maar zelfs niet wenschelijk, zooals boven aangetoond, dat Jansen en Hendriksen elkaar kennen. Toch moeten ze samenwerken. Geen nood! Bij het voorstellen stelt Pietersen niet voor: Jansen, dit is Hendriksen en omgekeerd, maar hij stelt voor: Jacobsen, dit is Karelsen!!! Wanneer dan de wederzijdsche adressen geheim gehouden worden, kan Jacobsen (in werkelijkheid Jansen) nooit door de S.D. gedwongen worden te zeggen wie Karelsen (Hendriksen) is. Hij weet het immers niet! Hoogstens kan Jansen zeggen, dat Pietersen het wel weet, maar... dan moet de S.D. eerst nog eventjes Pietersen bij de kraag hebben. En U begrijpt wel, dat Pietersen „met de muziek mee is”, wanneer hij hoort, dat Jacobsen of Karelsen gepakt zijn. Hij neemt geen risico en komt niet thuis, voordat hij er practisch zeker van is, dat de gearresteerde kans heeft gezien te zwijgen. (Dit systeem van valsche namen kan zich zoo sterk vertakken, dat menschen, die op illegaal gebied nauw met elkaar te maken hebben, elkaar toch in de verste verte niet kennen; zoo zelfs, dat er zooveel „schijven” tusschen zitten, dat de zaak onoplosbaar is geworden. Mede hierdoor heeft bijv. bijna nooit een illegaal blad opgehouden te bestaan.)

Weer: Het transport.

Ziezoo, nu zijn we genoeg bekend met deze zoogenaamde illegale techniek, om weer de draad van ons verhaal op te nemen: het transport van de „Ons Volken” naar een provinciestad. Onze man heeft zijn koffer gekregen; hij heeft zijn praatje klaar en stapt nu in den trein. Hij legt de koffer onopvallend in het net van een leege coupé en gaat zelf op het balkon staan, vanwaar hij z'n vracht in het oog houdt. Is er onderweg bagagecontrole en wordt de zaak ontdekt, dan kijkt hij even verwonderd en onschuldig als de andere inzittenden en doet braaf mee aan het gesprek „wie nu toch wel die brutale bliksem van die koffer is!”

Maar alles gaat goed en hij komt veilig aan. Nu... juist lezer, wat nu? Waar moet hij met de koffer naar toe? De zaak klopt; de man, die hem bij het begin van de reis de koffer bracht, duikt weer op. Hij neust eens rond, vooral bij de uitgang. Is er geen onraad, is er geen controle, dan geeft hij den man met de koffer, die rustig in den trein is gebleven, een seintje en even vlot komt de koffer weer buiten het station. De kofferdrager volgt nu z'n begeleider door de straten van het stadje, tót deze stilstaat en op een goed gekozen plekje de koffer weer overneemt. Dan keert de kofferdrager huiswaarts; hij heeft zijn gevaarvolle tocht verricht. De begeleider, want die alleen weet op welk adres de „Ons Volken” afgeleverd moeten worden, gaat verder en levert de nummers veilig af... tenminste zoo hoort het te gaan. In dit historische verhaal liep het anders.

De koffer in verkeerde handen.

De begeleider had rondgespeurd naar onraad. Alles was veilig, hij gaf het teeken, dat de koffer uit het net getild kon worden en naar buiten gebracht. Onze man stapt dus de coupé binnen en... zag nog net, hoe een vreemde de koffer uit het net haalde en er onverstoorbaar mee wegwandelde!

De kofferdrager, dien wij verder „de koerier” zullen noemen, ging zijn instructie na: het geval, dat de S.D. de koffer inpikte was voorzien, maar wat voor den drommel was dit?? De koerier wist niet beter te doen, dan maar achter zijn koffer aan te gaan. De vreemde zette koers naar de uitgang en liep met gezwinde pas het stadje in. De begeleider, op de hoogte gebracht, wist ook niet beter, dan: volgen maar! Gezamenlijk staapten zij den vreemdeling achterna. Parool: de kat uit den boom kijken!

De koffer heroverd.

De Ortskommandantur ging de man voorbij, ook het politiebureau. (Ook in die tijd moest het ondergrondse verzet nota bene al voor de Nederlandsche politie uitkijken!) De man liep verder, een stille wijk in. „Dat is een doodgewone treindief! Wat ik je brom”, zei de begeleider. „Wacht jij hier; per slot van rekening ben ik C.C.D.-ambtenaar op mijn persoonsbewijs; die koffer zal ik terugkrijgen!” En hij versnelde zijn pas, haalde den man in, tikte hem stevig op den schouder, zwaaide met zijn valsche C.C.D.-legitimatie en zei: „Die koffer... menéerrr!!!” en keek hem daarbij dreigend en onderzoekend aan. De vreemde schrok, voelde nattigheid, want het was een dief en mompelde: „Eh... is'tie van U... gevonden in de trein... was daar achtergelaten, 'k wou 'm juist... Als tu blief!!!” Hij zette de koffer neer en beende weg, de begeleider in een gelukzalige stemming achterlatend.

De koerier voorziet moeilijkheden.

De koerier had met spanning het optreden van zijn begeleider gevolgd en zijn succes gezien, maar niet alleen dat, meer nog. Want een man met een leeren jas, die op den hoek van de straat had gestaan, begon langzaam in de richting van den begeleider te loopen... Tegelijkertijd reed een overvalauto het politiebureau uit, in de richting van den man met de leeren jas....

De koerier, die het gevaar op den niets kwaads vermoedenden begeleider zag afsluipen, probeerde hem te waarschuwen; hij gaf het afgesproken gevaarteeken; hij nam zijn hoed af! Maar de begeleider, die nog steeds in een soort vreugderoes over het terugkrijgen van zijn koffer was, zag niets en toen hij nog even omkeek naar zijn koerier en deze wanhopig zag gebaren, wuifde hij vroolijk en stapte kwiek voort... zijn ondergang tegemoet. De auto stopte bij „den man met de leeren jas”, die instapte en toen gleed de auto op den begeleider af. De koerier zag nog hoe hij met zijn koffer opgeslokt werd, hoe de auto keerde en de poort van het politiebureau binnenreed.

Toen maakte de koerier, dat hij wegwam.

De weg terug. Alarm.

Langs allerlei achterweggetjes, met bussen en trams, keerde hij, ruim twee uur later, in de groote stad terug. Wat nu te doen? Naar Pietersen! Deze was tot zijn groote blijdschap thuis. Met aandacht luisterde hij naar het verhaal van den koerier. Onmiddellijk werd getelefooneerd, geïnformeerd en overlegd. Wie had relaties in dat stadje? Hoe was de politie? Kortom, er werd aan gedaan, wat er aan gedaan kon worden! Met als uiteindelijk resultaat, dat een inspecteur van politie in het desbetreffende provinciestadje een seintje kreeg om eens naar een arrestant zoo en zoo te gaan en te zien wat

hij kon doen. Na kort onderzoek bleek den inspecteur, dat de arrestant nog steeds op het bureau zat, terwijl de koffer nog ongeopend in de wachtkamer stond... IJlings begon de inspecteur plannen te beramen om den arrestant te verlossen, toen de hem al beschreven „man met de leeren jas" het politiebureau binnenkwam. Tot zijn vreugde herkende de politiemans in hem een goeden vriend, een echten ambtenaar van de Crisis Contrôle Dienst. Een kort gesprek bracht veel klaarheid.

Het verhaal van „den man met de leeren jas".

„Ik stond op den hoek te wachten op de overvalwagen, waarmee we een inval zouden doen bij een paar clandestiene slachters en zwarte handelaren; zie ik me daar, dat een man iemand staande houdt en dat diens koffer van eigenaar verwisselt. Nu zul je weten, dat de laatste tijd hier veel oplichterijen plaats vinden. Pseudo- C.C.D.-ambtenaren controleren de menschen en nemen levensmiddelen, die strikt genomen niet vervoerd mogen worden, in beslag. Zoogenaamd zijn ze dan „geschikt" en geven geen boete, maar voegen hun slachtoffers toe: „Maak maar gauw, dat je weg komt, doe 't niet weer, anders moet ik er werk van maken.... enne laat dat spul maar hier!"

Vandaar dat ik, die alle C.C.D.-mensen hier uiteraard stuk voor stuk ken, dacht, dat er zoo'n oplichterijtje plaats had, toen ik die man die koffer zag overnemen, terwijl hij met een soort legitimatie in zijn hand stond. Wacht vader, dacht ik, we zullen je! Net kwam m'n wagen en ik liet dien vent inpikken en vasthouden. Met de brigadier sprak ik af, dat we het proces-verbaal wel zouden opmaken, als ik weer terug was!"

De bevrijding.

Toen de celdeur openging, dacht de begeleider niet anders dan dat de S.D. in de deuropening zou staan, maar integendeel, hij werd door een uitermate vriendelijken inspecteur verlost en uitgeleide gedaan. Buiten stond een even vriendelijke „man met een leeren jas" bij een motorfiets te wachten met de veel omstreden koffer. Een paar korte woorden stelden den begeleider op de hoogte en nadat de man met de leeren jas hem nog behulpzaam was geweest door de koffer op de motor weg te brengen, scheidden ze als goede vrienden.

Zoals blijkt, gaat de verspreiding van een ondergrondse krant met veel moeilijkheden gepaard. Toont Uw medeleven met de vrije pers. Draagt ook Uw steentje bij. Geeft Uw nummer door.

De brigade Prinses Irene

Er is gebleken, dat het aandeel, dat de Brigade Irene heeft gehad aan de geallieerde opmarsch in het Westen en met name aan de bevrijding van het Zuiden van ons land, over het algemeen nog te weinig bekend is. We willen hier dan ook nog enkele bijzonderheden laten volgen.

Sinds „D-dag", 6 Juni 1944, heeft de Brigade voortdurend actief deelgenomen aan de geallieerde operaties. Zij bevond zich in het heetst van den strijd in Normandië, trok vervolgens met de zegevierende legers door Frankrijk en België en was aanwezig bij den slag om Nijmegen en Arnhem.

Gedurende den strijd om Tilburg heeft de Brigade Prinses Irene bezuiden de stad den spits afgebeten. Het waren haar soldaten, die den Duitschen tegenstand bij Broekhoven wisten te breken en die door deze actie tegelijkertijd de Duitsche strijdtrachten daar ter plaatse vasthielden zoodat de geallieerden Tilburg van het Noordoosten konden binnenrukken.

De gevechten, die geleverd werden rond de riviertjes de Lei en de oude Lei waren verbitterd. Er werden door de

Brigade vrij aanzienlijke verliezen geleden.

De artillerie der Brigade heeft bij deze actie een rol van groote beteekenis gespeeld. Zij nam de Duitsche mortierstellingen, die zich tusschen onze vooruitgeschoven elementen en dekkingsstroepen bevonden, zuiver onder vuur.

Er deden zich vele gevallen van persoonlijke heldenmoed voor. Zoo trotseerde een militaire dokter met een kleine groep verplegers zwaar artillerievuur om eenige gewonden, die aan den overkant van een kanaal lagen, in veiligheid te brengen.

Toen dan ook de burgemeester van Tilburg, de heer van de Mortel, namens de bevolking den Britschen bevelhebber zijn dank betuigde voor de bevrijding der stad, antwoordde deze: „U móet Uw eigen landgenooten hiervoor bedanken".

Onze soldaten waren de eersten, die Oirschot binnentrokken. Dit stadje was totaal vernietigd en uitgeplunderd. Men vond tusschen de ruïnes slechts vier overlevenden, die op roerende wijze uiting gaven aan hun vreugde over de komst van hun landgenooten.

Toen de Polen een overtocht moesten bevechten over het riviertje de Mark en over het Wilhelminakanaal, was het wederom de Brigade, die hen ondersteunde met haar artillerie. Gedurende drie dagen en nachten was deze onafgebroken in de weer, zoo nu en dan het vuur onderbrekend om het geschat te laten afkoelen en schoon te maken.

Ook speelde de Brigade een rol bij het uitroeien van de laatste afgesneden Duitsche verzetsnesten in bevrijd gebied.

Zoo strijdt de Brigade schouder aan schouder met de geallieerden, tot zij gezamenlijk de overwinning zullen hebben bevochten.

Honger

Bezet Gebied, Februari 1945.

Beste Kees,

Ik zit nu ondergedoken en heb dus alle tijd om je te schrijven, de vrouwen trekken erop uit. Je leert er jezelf van een heel andere kant door kennen. Het is een groot gezin, dat me onderdak verleende en zoodra de kachel aan gaat zitten we met de heele kring erom heen. In het begin was dat een heel gezellige nieuwigheid. Iedereen had verhalen te vertellen, we lazen elkaar ook wel eens voor. Nu het langer duurt wordt het steeds moeilijker. Je merkt hoe afhankelijk je bent van elkaars stemming. Als er één wat slecht gemutst is, wordt het voor allemaal moeilijk er de goede stemming in te houden. Vooral nu het eten zoo krap is geworden, dat je maag de heele dag knort en knaagt. De verhalen gaan steeds meer over hetzelfde onderwerp: het eten!

Over het eten, zooals we het vroeger hadden, over alles, wat we nu niet hebben enz. Het gevolg is, dat het water je tenslotte uit je tanden gaat loopen en je er ongedurig van wordt. Gelukkig is mijn gastheer een man, die vol grapjes zit; op de moeilijkste oogenblikken — als er iets aanbrandt, als de kachel het niet wil doen en je tijden moet wachten op het eten — weet hij de aandacht af te leiden en de goede moed er weer in te blazen. Hij ziet er ook verreweg het beste uit van allemaal. Hij zal dan wel het meeste naar binnen krijgen, denk je misschien? Maar daar is geen sprake van; de porties worden eerlijk verdeeld. Ik moet hierbij altijd denken aan mijn ervaringen op mijn werk, een paar jaar geleden. Er waren daar kerels, die heele bergen op hun bord stapelden. Ze aten zich een ongeluk, uit angst dat ze te weinig zouden krijgen. „Panieketers" noemden wij ze. Ze waren altijd bang, dat een ander meer had dan zij. Hoewel ze het meeste aten, klaagden ze het hardst. Het gekke was, dat ze er niet beter, maar eerder slechter uitzagen dan de anderen: ze aten zichzelf op!

Ik heb die les onthouden. Nu er werkelijk honger is voor iedereen, merk ik ook bij mezelf de neiging op, om afgunstig te zijn op iedere hap, die een ander in zijn mond steekt. Het is eerst heel zwak, maar als je het zijn gang laat gaan, raak

je ook in die paniekstemming: je gaat jezelf opvretten van ergernis. Met het weinige, dat je naar binnen krijgt, heeft dat direct slechte gevolgen voor je gezondheid. Ik onderdruk het daarom en help mezelf door de hongerige uren heen door zoo min mogelijk aan mijn maag te denken en er niet over te klagen. Gelukkig denken de anderen hier ook zoo over en met de opgewektheid van onzen gastheer erbij, houden we de moed erin. We zullen ons door den mof niet klein laten krijgen! Ook al zou hij de heele krant vol schrijven met lange verhalen over het voedsel. Daar lachen we om. We zullen het hem wel betaald zetten.

Als je zoo heele dagen in de kamer zit en op je sloffen rondloopt, krijg je wel eens het gevoel, dat het maar een minderwaardig bestaan is, dat je leidt. Je leest wat, je helpt wat, verder doe je niet veel. Toch heeft dat lezen me geholpen. Ik had een boek over het leven van Ghandi en onwillekeurig drong zich bij het lezen daarvan de vergelijking op tusschen zijn manier van vechten voor zijn ideaal en de hongerstrijd, die wij moeten voeren. Er zijn natuurlijk punten van verschil: Ghandi gaat in hongerstaking, ons wordt het eten door een gewetenlooze tyran onthouden enz. Maar toen las ik hoe die kleine, magere Britsch-Indiër dagenlang heelemaal zonder eten bleef en toch, hoewel de doktoren hem al hadden opgegeven, er bovenop kwam. Zijn wilskracht hield hem in leven, hij bewaarde zijn volle geestelijke kalmte en werd zoo overwinnaar op de honger.

Onze strijd is die van een heel volk in hongersnood. Het is een strijd tegen wil en dank, maar als wij ons „alleen maar” tegen die honger verzetten, dan geloof ik, dat ons volk „alleen al” daarmee een heldenstrijd voert, die in zijn geschiedenis gedenkwaardig zal blijven. Na de ontzettende ellende van de 80-jarige oorlog is ons land schooner opgebloeid dan ooit voor of nadien: het had de vrijheid bevochten op de Spanjaarden, maar ook op zichzelf. Het had de menselijke zwakheden en beperkingen leeren kennen en wist daardoor beter hoe zijn kracht en zijn vermogen te gebruiken. Vechten ook wij niet, als we in een kamer zitten met de honger in onze maag, voor een vrij Nederland? Beter en vrijer, dan we het tot nu toe gekend hebben?

Kees, dit is een vreemde brief geworden. Er staat niets in over V 2's, over bombardementen, niets over de oorlog, zooals we daar vroeger meestal over dachten. Maar je zult misschien wel begrijpen, dat we hier toch heusch meevechten met jullie, die vanuit bevrijd gebied en met het geweer in de hand voor hetzelfde doel je leven waagt. Stuur ons goede berichten door de radio, maar vooral: kom zelf, gooi de nazi's ons land uit!

Als we elkaar weer terug zien, zullen we elkaar nog veel te vertellen hebben.

Houd je taal! Met een stevige handdruk van je broer,

JAAP

Een nieuwe generatie

De oorlog heeft diep in de maatschappij gesneden. Er is geen onderdeel van het leven, dat zich nog op normale wijze kan voltrekken. Dit beteekent, dat wij na den oorlog opnieuw zullen moeten beginnen: een geheel bouwwerk zal van den grond af opnieuw moeten worden opgetrokken. Een groot, wellicht het grootste aandeel van deze taak zal komen te rusten op de schouders van hen, die nu tot de jongeren behooren. Zijn zij geestelijk op die taak berekend? Zullen zij ook over het vermogen en het inzicht beschikken, om de kansen, die voor hen liggen, te verwerklijken en er een beter gebouw van maken of zullen zij het met zijn oude gebreken herstellen?

Juist op dit oogenblik, nu de bezetter alle pogingen in het werk stelt om de „jongere” krachten van ons land te ontvoeren, heeft deze vraag zijn belang, omdat de ervaring, die zij in den verzetsstrijd hiertegen opdoen, van beslissenden invloed zal zijn op hun inzicht en houding in hun verdere leven.

Een oorlog maakt veel, dat „vast stond”, los. Voor de generatie van de „Vaders” beteekent het in de eerste plaats een in stukken brokkelen van hun levenswerk; voor de „Zoons” is het een beproeving, op een tijdstip, dat zij met krachten geladen zijn, die nog in de maatschappij getoetst en op de proef gesteld moeten worden. Het in het strijdperk treden is voor hen tot op zekere hoogte een natuurlijke behoefte en zij zullen daarom ook meer de krachten gereed hebben om zich over dit „doode punt” in de ontwikkeling heen te zetten.

In rustige tijden zullen veel van de denkbeelden, opvattingen en inzichten hoofdzakelijk door onbewusten invloed op de jongeren overgaan. Maatschappelijke verbanden zoowel als tegenstellingen, blijven zoo in stand. Vele tradities, die een volk bijeen houden, alsook splitsingen in zijn boezem danken o.m. hieraan hun bestaan.

In een oorlogstijdperk zal de invloed van ouder op zoon veel geringer zijn en bovendien door allerlei andere krachten worden doorkruist, zoodat de zoon in veel sterker mate dan gewoonlijk een *nieuwe wereldburger* wordt. In zooverre kan men den oorlog dan ook een verjongingskuur noemen, dat zij de wegen opent voor nieuwe denkbeelden en opvattingen. Bovendien komen gedurende en na den oorlog de „jongeren” eerder „aan bod”, dan anders het geval zou zijn.

Het lijdt geen twijfel, dat ook in dezen oorlog veel is los gemaakt en dat er een nieuwe geest vaardig is geworden. Niet alléén bij de jongeren, maar wel zal die geest hoofdzakelijk door de jongere generatie gedragen en gestuurd worden. Dit wil dus niet zeggen, dat na den oorlog jongeren eensklaps het roer in handen zullen nemen, wél, dat de maatschappij haar handelen meer dan anders naar de roep en stuwung van de jongeren zal bepalen. Want meer dan ooit zal zij, nu zij met leegte handen staat, beroofd van veel goed en bloed, zich richten naar de verwachtingen, die voor de toekomst worden gesteld.

Het oude gebouw.

De tijd van opschudding na den vorigen oorlog is een periode geweest van losse experimenten op vrijwel ieder gebied van het leven: maatschappelijk, economisch, artistiek, wetenschappelijk, ja zelfs op godsdienstig terrein. De samenhang tusschen deze gebieden raakte hierbij steeds verder zoek. Men leefde tenslotte in een gebouw, waar men in de eene kamer niet wist wat er in de andere gebeurde. De mensch, die toch vele van deze vertrekken bewoonde, trok, als hij van de een naar de ander ging, de deuren achter zich dicht. Wie wist nog, wat zijn werk met zijn vrijen tijd te maken had, hoe kunst met techniek, hoe sport met het onderwijs van wiskunde of vreemde talen verband hield enz.? Op zijn hoogst besefte men, dat men voor al deze „bezigheden” geestelijke en lichamelijke gezondheid behoefde en dat zij dus op den mensch betrekking hadden. Het kon niet anders of deze maatschappelijke ontwikkeling had zijn teruslag op het leven van den enkeling; door ieder van de verschillende gebieden van het leven werd aan hem getrokken en wel in een verschillende richting. De menselijke persoon werd zoo uiteengerafeld. Zij viel in brokstukken uit elkaar, zonder dat men wist, aan welke van zijn verschillende bezigheden men het sterkst gebonden was, laat staan, waaraan men zijn hart geheel kon geven. Het leven werd veelal een leven zonder roeping. Dat wat een mensch tot een persoonlijkheid maakt; innerlijke houding ging verloren. Zoo ging de mensch met zichzelf aan het experimenteren en zijn leven werd een probeersel, waarin „aanpassing aan de omstandigheden” hoogste gebod was.

Hoe duidelijk is dit niet nog aan het daglicht getreden in deze oorlogsjaren, waarin wij dit aanpassingsgebod, vertaald als „redden wat er te redden valt” tot zelfs bij de meest verantwoordelijke personen hebben aanschouwd. Het is bitter noodzakelijk, dat hun optreden, in al die gevallen, waar het tot collaboratie met den vijand heeft geleid, door bestraffings- en zuiveringsmaatregelen wordt gevolgd. Het zou ech-

ter zeer onjuist zijn te meenen, dat het maatschappelijk euvel hiermee ook geheel uit de wereld zou zijn geholpen. Daarvoor is een dieper gaand herstel noodig. Het is dan ook te hopen, dat ons volk deze maatregelen na den oorlog niet alleen zonder wraakgevoelens, maar ook niet *nonchalant* ter hand zal nemen.

Het reeds gedurende den vrede duidelijk waar te nemen verbroekelingsproces, het zoek raken van samenhang tusschen de levensgebieden — heeft in den oorlog tot een scherp toegespitst conflict geleid. Het is de ervaring, hiermee opgedaan, die de kansen opent voor een diepergaand inzicht in de oorzaken der maatschappelijke problemen.

De ervaring in het verzet

Wie op zijn 18de of 20ste of daaromtrent in dienst is gegaan, zal veel zelfstandigheid hebben verworven t.o.v. zijn ouderlijk huis. Toch kan men nauwelijks van hem verwachten, dat hij veel door de problemen der maatschappij in beslag is genomen. Zijn „weg terug” is een geheel andere dan die van den „verzetsman”. De laatste leeft, zij het afgezonderd, *midden* in de maatschappij. De problemen van de maatschappij zijn in hooge mate zijn problemen. Met zijn lotgenooten, afkomstig uit alle deelen en lagen der maatschappij, is hij verbonden door eenzelfde beslissing, eenzelfde stap uit vrije keuze genomen. Wie in dit leven is gestapt en er alle ongemakken en gevaren, maar ook alle stuwving en louterende werking van heeft ondervonden, die zoekt geen „weg terug”, maar een nieuwen weg om door het doode punt heen te komen, waarin hij en de maatschappij dreigden vastgezet te worden. Dat het een dood punt is, zullen weinigen zoo aan den lijve hebben kunnen ondervinden als zij, die de trage massa van principeloozen, slapen en opzettelijk of door gewoonte blinden in beweging hebben trachten te krijgen. Wie uit de kring van zijn vertrouwde medewerkers communisten gereformeerden, katholieken of wat en hoe dan ook denkenden, voor hetzelfde doel als het zijne heeft zien wegvallen die leert achter die tegenstellingen te zoeken. Die is niet meer zoo jong als zijn jaren aangeven, maar ook niet zoo oud als de maatschappij dreigde te worden. Zij, die dit samen hebben doorleeft, kunnen op elkaar een zekerheid bouwen en zich een „nieuwe generatie” weten.

In een beslissende periode van zijn leven heeft ieder van hen eenmaal zijn arbeid en zijn vrijen tijd, zijn ervaring en zijn vindingsrijkheid, zijn cultuurbesef en zijn technisch kunnen in één werkzaamheid vereenigd gehad. Toen alles, wat op zoo verschillende levensterreinen verspreid scheen te liggen, hem tegelijkertijd ontroofd dreigde te worden, en hij op een laatste smalle rest van zijn bestaan werd terug gedrongen, toen heeft hij, zonder lang te dralen bij de vraag, wat *vóórging*: het denken of het handelen, de arbeid of de vrije tijd, de cultuur of de techniek, zijn krachten bijeen geraapt en — doende en denkende — de kern van zijn menschzijn hervonden.

Veel van wat wij hierboven schreven is slechts verwachting, maar zooals gezegd: wanneer men met leege handen staat, zal men zich eerder naar verwachtingen richten. Is het trouwens een al te stoute verwachting, dat na een tijd van diep lijden in een volk de krachten omhoog schieten, die het een betere toekomst bereiden? Is dit alles echter niet te *beschouwelijk*, zal men nog vragen, dan dat er in een tijd, dat alle handen uit de mouwen moeten worden gestoken, plaats voor zou zijn? Wij geloven van niet, want het is niet de bespiegeling in de studeerkamer — hoe vruchtbaar deze ook in ander opzicht zij — maar juist een door de noodzaak gedwongen worden om doeltreffend te handelen, dat de eenheid aan het leven van den enkeling en van de maatschappij kan teruggeven. In die werkzaamheid hervindt de mensch zichzelf: nietig, maar bekwaam tot handelen; afhankelijk, maar in die afhankelijkheid een steun vindend om iets goeds tot stand te brengen.

Zes kaarsen voor Indië

Deze maand verscheen door samenwerking van een groep, die zich onder meer ten doel stelt Indië nader te brengen tot Nederland, en Ons Volk een schets onder den titel „Zes Kaarsen voor Indië”.

De schrijver, Laurens van Sint Laurens, heeft zes kaarsen, die voor hem even zoovele avonden licht betekenen, waarbij hij ons Nederlanders kan verhalen van ons rijksoverheid aan den evenaar.

Hieronder drukken wij eenige passages uit „Zes kaarsen voor Indië” af, die beter dan een recensie een indruk van deze schets geven.

... Dan komen een paar norsche karbouwen langs gesjokt, aangedreven door de schrille kreten en het zwaaiend stokje van een heel klein jongetje, dat zijn reusachtige vrienden voor luiaards en nietsnutten scheldt. Langs het pad zetten twee dragers hun lasten neer, die zij wiegend aan de uiteinden van hun veerenden bamboedraagstok wellicht heel uit de markt in het dal tot hier naar boven gedragen hebben. Zij hurken neer naast hun lasten, steken een strootje op en zullen in eindeloos gesprek voorloopig hun rust in de schaduw niet meer verlaten. Waartoe zich haasten? Zoolang hun vloeiaakkers welbesteld zijn en de vruchten van hun tuin verkocht, zoolang erf en sawah hen en de hunnen voeden, heeft men genoeg. Waartoe zich te kwellen met den wensch naar meer, die slechts een volgenden wensch naar nog meer oproept in een eeuwig onverzadigbaren kring van begeerten. De zon schijnt, het water vloeit over de akkers en de rijstooft is nog ver. Tijd is geen geld. Tijd is rust en tevredenheid....

... Zij kwamen niet op den rug van voorbije eeuwen. Zij kwamen niet als vloedgolven, niet als hongeringen naar land, niet als verkondigers van een nieuw geloof. Neen, zij kwamen steeds bij enkele tientallen tegelijk en hun getal heeft eenige duizenden nimmer overschreden. Het waren kleine beleefde gele menschen op kromme beenen. Onschuldige aankomelingen uit een ver rijk, die met een bescheiden plaats onder de Indische zon genoegen namen. Zij vestigden zich als kapper, als fotograaf, als handelaar, stil en zonder veel gerucht. Want zoo luidde hun opdracht. Zij doken overal daar op, waar vliegvelden waren aangelegd, marine-bases ontstonden, garnizoenen gelegerd waren. Zij deden hun bescheiden werk als nederig fotograaf, als glimlachend buigend kapper. Maar de fotograaf rapporteerde in zijn rang van luitenant ter zee bij de Keizerlijke Japansche Marine aan zijn opdrachtgevers in het land der Godenzonen, wat hij van vlootbewegingen en versterkingen was te weten gekomen. De kapper trok op vrije dagen de bergen in en bracht aarde en steenmonsters mee naar huis, die hij als afgestudeerd geoloog, achter zijn kapperswinkel op mogelijke erten onderzocht. De houthandelaar kapte zijn concessie, van het Indische Gouvernement gekregen, zoo schoon, dat weinig noodig was om zijn aankap in een vliegveld te doen verkeer. Zoo bewoog zich stil en zonder gerucht een heel leger van Japansche spionnen en provocateurs in Nederlandsch-Indië. Geen die kwam, of hij werd gestuurd met een geheim doel. Want Japan had de blik gevestigd op de rijke en gelukzalige eilanden in het Zuiden. De blik gevestigd en de hand reeds uitgestrekt voor een onverhoedschen greep....

... Het zijn de laatste uren van den nacht en Batavia slaapt achter zijn vensterlooze ramen, in de gazen slaaphuisjes van zijn klamboes, op zijn gevlochten matjes in de kamponghuizen en in de heete vertrekken aan de bruine grachten van den Chineeschen kamp. Maar men slaapt niet in de ziekenhuizen, waar de oude worsteling om leven en genezing voortgaat in de stilte van den warmen nacht. Men slaapt niet op het vliegveld Kemajoran, waar zooveel het nachtvliegtuig uit Celebes is neergestreken, en op het station, waar de expres uit Soerabaja binnendreunt. Men slaapt niet in de soos, waar het vanavond feest is en men slaapt niet op

de politieposten, op de redacties van de kranten en langs den grooten weg van Buitenzorg, die als een machtige laan de stad uit het Zuiden binnentrekt. Daar gaat het inheemsch leven met zijn duizend stemmen, geuren en lichtjes onverstoorbaar voort in den nacht en kent geen slaap. Tusschen de mompelende rijen der nietsdoeners, in eindeloos gesprek vredig gehurkt aan den kant van den weg in het warme stof, trekt daar de stille optocht der nachtelijke reizigers, die alom Java's wegen bevolken uit het donkere land de stad binnen. Logge krakende karren met roerlooze voerlui, slapend gehurkt op hun vrachten hout; schommelende tweewielige rijtuigjes, fijn als kinderspeelgoed, achter heel kleine venijnig trippelende paardjes, feestgangers en marktgangers, families en enkelingen; oude verschroepelde wijfjes met manden met groente of klappers, Chineesche handelaars en Soendasche hadji's en overal daartusschen, snel en stil voortzwevend door dien tragen stroom, de dragers, met over hun schouder den zwiependen bamboedraagstok, waar aan elk eind een korf met vruchten heen en weer deint in het rythme van hun onvermoeibaar sloffend drafje, waarmee zij wellicht uit de bergen gekomen zijn....

„Zes Kaarsen voor Indië, gestencild in koft: f 0.25 (27 pag.); gedrukt in koft: f 1.00 (60 pag.). Te verkrijgen via de Ons Volk-verspreiding.

En toch was 't geen „Sieg, Heil!”

Tijdens het vragenuur in het Lagerhuis was de Eerste Minister in 't begin wat aarzelend en onzeker. Bij één antwoord hield hij op en zeide: „Ik moet mijn zin hervormen” en begon opnieuw.

Het lid Shinwell dreef hem evenwel tot laaiende woede door een serie van zijdelingsche steken betreffende de benoeming van Sandys aan het Ministerie voor Publieke Werken. Toen Shinwell vroeg, waarom dat noodig was — was er niet reeds een Minister voor Publieke Werken, die voor het Lagerhuis ter verantwoording kon worden geroepen? — boog Churchill zich naar hem over en siste: The Honourable gentleman kent het antwoord even goed als ik, en hij kan het evengoed zeggen als ik”.

Toen Shinwell ironisch vroeg om een Minister, speciaal om de verantwoordelijkheden te ontwarren van de verschillende Ministers, betrokken bij het herstel, blafte hij hem toe: „Dat is een nogal malle vraag en ver beneden het Parlementaire niveau, dat the Honourable gentleman aldoor tracht te bevelken.”

Op dat oogenblik was de Eerste Minister weer in zijn gelukkigste vorm; hij wendde zich van Shinwell af en vroeg, met zijn lippen smakkend: „Nog iemand?”

Van dit Lagerhuis kréeg Churchill een vertrouwensvotum zonder één stem tegen.

(Uit: The New Statesman and Nation, Dec. 9. 1944.)

Rost naar het front

Toen Rost van Tonningen kort na het begin van den oorlog in het huwelijk trad, vond zijn bruid op den dag van dit feest een nieuw naamplaatje aan haar deur, waarop stond „Weduwe Rost van Tonningen”.

De wensch van den grappenmaker, die dit deed, schijnt thans, na ruim vier jaar, in vervulling te zullen gaan. Want Rost van Tonningen gaat naar het front! Als het waar is en hij inderdaad in de eerste gelederen gaat vechten — wat ons intusschen al zeer onwaarschijnlijk voorkomt — dan zal hij daar een schonere dood kunnen sterven dan hem anders na den oorlog te wachten staat.

Hij blijft intusschen secretaris-generaal van het departement van financiën en president van de Nederlandsche Bank. Natuurlijk, de Duitschers kunnen zich geen betere en gewetenloozere handlanger wenschen.

Material voor de drooglegging

Alle weldenkende vaderlanders heeft het onder water zetten van groote deelen van ons land door den bezetter ernstig verontrust. Het doet goed te ervaren, dat de Nederlandsche Regeering niets nalaat om ook op dit punt de gevolgen der onderdrukking zoo spoedig mogelijk te verkleinen of op te heffen.

Zoo heeft de Nederlandsche Aankoopcommissie in New York reeds orders geplaatst voor tweehonderd pompinstallaties bij de Worthington Pump Machinery Corporation in de Vereenigde Staten. Deze pompen hebben een capaciteit van 16 miljoen liter water per minuut. Ook zijn orders, geplaatst voor Dieselpompen.

De kosten van deze bestellingen zijn geschat op drie en één half miljoen dollar. Aan afwateringsbuizen en tractoren zal 3 miljoen dollar ten koste worden gelegd.

De Nederlandsche Regeering heeft voorts bij de Westinghouse Electric and Manufacturing Cy. een order geplaatst voor zes semi-draagbare generatoren, die gebruikt zullen worden als krachtbron voor de gemelde pompen. Deze generatoren zullen 1 miljoen dollar kosten. De bestelling betreft vier installaties van 2000 kilowatt en twee van 1000 kilowatt, gedreven door stoomturbines onder hoogen druk.

Het galgemaal

Naar een huis, waarin 35 Duitschers zijn ondergebracht, worden elke 4 dagen de volgende hoeveelheden voedsel en genotsartikelen aangevoerd.

87 brooden van 1400—1600 gram en 102 kilogram biscuit of 200 brooden; 175 kilogram aardappelen; 40 koolen (roode en witte); 25 pond tarwe; 48 pakjes roomboter; 16 pakjes margarine; 20 pond suiker; 4 pond zout; 60 pond vleesch met been; 120 sigaretten. Voorts krijgen de heeren nog extra per maand: 90 liter Batavia Arak; 50 pakjes West Point sigaretten; 20 pakjes Beka; 20 doozen biscuit en chocolade.

En dat terwijl ons volk verhongert. Wie sprak ook weer van broedervolk? Een troost is er, dat het hun galgemaal is en dat gunnen we ze!

Susteren laat de moed niet zakken

Eén van de zwaarst door de oorlogshandelingen getroffen dorpen in het thans bevrijde gebied is Susteren. Practisch is geen huis meer bewoonbaar. Niettemin laten de inwoners de moed niet zakken. Burgemeester Hermans gaf een goed voorbeeld, door in een gedeeltelijk nog bewoonbaar huis eenige gemeente-bureaux te laten inrichten! Het nieuwe raadhuis, dat enige jaren geleden werd gebouwd, is grootendeels verwoest.

Mededeeling

In de „Vliegende Hollander” van 28 Februari l.l. wordt bericht, dat te Nijmegen een weekblad voor het democratisch socialisme onder den naam „Ons Volk” wordt uitgegeven.

In verband hiermede deelt de redactie van het sedert October 1943 verschijnende ondergrondse verzetsblad „Ons Volk”, dat, zooals bekend, geen politieke doelstelling heeft, mede, dat zij met dit weekblad geen relaties onderhoudt.

De handteekeningen van Dr. v. d. Myle

Van verschillende zijden meent men de dankbaarheid, die het Nederlandsche volk voor de Zweedsche hulp gevoelt, nu reeds te moeten uitdrukken.

Hoewel wij van meening zijn, dat wij den Zweden het best als een vrij volk dank kunnen brengen, temeer waar deze hulpactie niet voor een bedankje is opgezet, begrijpen wij de gevoelens, die aan dit streven ten grondslag liggen, volkomen.

Dat echter een voormalig nationaal-socialist en nóg pro Duitsche figuur als de seniele arts Van der Myle hierbij een leidende rol tracht te spelen, wenschen wij onder geen omstandigheid te aanvaarden.

Wij achten het onzen plicht er op te wijzen, dat een dankbetuiging als van dezen ex-NSB'er de waardigheid en zuiverheid van onzen dank omlaaghalen en bezoedelen.

De Nederlandsche luchtmacht

Dat ook op het gebied van den wederopbouw van onze burgerluchtvaart niet stil wordt gezeten moge blijken uit het feit, dat, naar de New York Times meldde, de Nederlandsche delegatie op de internationale burgerluchtvaartconferentie te Chicago in het laatst van het vorige jaar voorstellen heeft ingediend tot het openen van 39 luchtlijnen over de geheele wereld.

Behalve den vermaarden dienst Amsterdam-Batavia willen

Onverzettelijk

De lente vaart mij in het hart
En toont haar groote teederheid
Maar strijden blijf ik, bikkelhard
Totdat de Hun terneder leit.

Nieuwe teekenen van vertrek

Uit den Haag wordt gemeld, dat 70% van de Duitschers Wassenaar gaat verlaten.

In Scheveningen zijn oudere troepen afgevoerd en vervangen door zeer jonge lichten Luftwaffe en Marine-infanterie. Deze komen hier de kustbewaking waarnemen. Bijna alle artillerie uit Hoek van Holland is afgevoerd naar het Oosten. De Deutsche bureaux in den Haag hebben opdracht gekregen zich gereed te maken om te vertrekken.

Het station Staatsspoor te den Haag en het station Leiden zijn als étaappe-stations aangewezen voor afvoer in de richting Utrecht.

wij openen: de route Amsterdam-Rotterdam naar Londen, Berlijn, Praag, Parijs, Marseille, Kopenhagen, Brussel, Weenen, Rome, Madrid, Warschau en naar Moskou en verder o. a. verbindingen tusschen West-Indië en de Amerikaanse Westkust, Suriname en Buenos Aires, Amsterdam en Zuid-Afrika via Lissabon, Nederlandsch-Indië en China en Japan, en Batavia en Nieuw-Zeeland via Australië.

Prinses Juliana de gast van de Roosevelt

Prinses Juliana arriveerde den 17den Maart te Washington, waar zij gedurende een week de gast van den heer en mevrouw Roosevelt was.

Kinderroof te Alkmaar

Het propagandabureau van de S.S. te Alkmaar schaakt den laatsten tijd kinderen. Jongens en meisjes van 15 en 16 jaar worden op straat door hen aangehouden (vooral door vrouwelijke agenten) en meegetroond naar het bureau. Met mooie praatjes en plaatjes, wittebrood, vleesch en melk worden zij daar omgepraat om hun handteekening te zetten onder een contract, waarbij zij zich verbinden deel te nemen aan een Wehrsportkamp of een andere uitvinding van de S.S. Wanneer zij dit doen, worden zij onmiddellijk op transport gesteld naar Duitschland. De ontstelde ouders, die van niets wisten en na informatie hun kinderen komen opeischen, worden eenvoudig bespot en uitgelachen. TIENTALLEN kinderen zijn op deze manier verdwenen.

„Dagboek van een Londenaar”

Veranderingen in soldatentaal wijzen op veranderingen in stemming. Zoo werd b.v. in de eerste jaren van dezen oorlog, als je extra verlof of benzine of rantsoenen had gekregen, gezegd, dat je die „georganiseerd” had.

De laatste variant hoorde ik in een trein, toen een soldaat tegen een ander zei: „Wat een fijne jas heb je daar! Waar heb je die bevrijd?”

(Uit: The New Statesman and Nation, Dec. 2. 1944)

VERANTWOORDINGEN: Remagen f 200; T.A.T. f 25; Aagje f 10; de Krim f 40; Boertje f 10.

Door technische moeilijkheden waren wij niet in staat eenige bijdragen uit Haarlem te vermelden.

De conferentie van drie te Jalta.

De Duitse adelaar: Hoe graag zou ik er mee ophouden en ergens rustig gaan zitten. Maar dat vermaledijde blok aan m'n poten belet het me.

**HOUDT MOED
DE OVERWINNING
IS IN ZICHT**